

סיפורם המיתי של קין והבל מגולל כרוניקה של רצח. זה סיפור של מאבק פנימי, אובדן שליטה, התרת רסן והתמסרות אלימה ליצרים. העדפתו של האל (האב) את מנחתו של הבל מעירה בקין תחושות של דחיה, עלבון וקנאה, שצורבות בבשר ומובילות אותו לרצוח את אחיו. הטקסט המקראי תמציתי. שלוש מערכות קצרצרות – הלידה, המנחה ודחייתה, הרצח והעונש – שמותירות כר נרחב לפרשנות ביחס למניעי המשתתפים: קין, הבל (נוכח-נפקד) והאל.

אירוע הרצח מייצג את נצחוננו של הרוע על המוסר. בניגוד לחטא הקדמון (בראשית ג') בו קדם לחטא איסור אלוהי מפורש, קין פועל במרחב ללא חוק. רק לאחר מתן המנחה הוא מקבל מהאל אזהרה מעורפלת: 'הלא אם-תיטיב, שאת, ואם לא תיטיב, לפתח חטאת רבץ; ואליך, תשוקתו, ואתה, תמשל-בו' (בראשית ד', ז'). קין לבדו נדרש למצוא פרשנות להנחיה האלוהית, כמעט לכונן בעצמו את החוק. הטקסט מקפל בתוכו את אפשרות הבחירה החופשית של כל אדם ואת השכר או העונש שנלווים אליה.

במחזור ציורי גדול ממדים 'קין' ממחיזה קליגר את סיפורם של שני האחים ושזרת לתוכו רעיונות ואלמנטים חזותיים מאפוסים קדומים ומיתולוגיות נוספות. קליגר מנתקת את עצמה מן האיקונוגרפיה המוכרת של תולדות האמנות כמו גם מהיצמדות לטקסט המקראי (בראשית ד) ומציעה לראות את שני האחים כשלם מפוצל, שני יצוגים קוטביים המשלימים באופן אינהרנטי ישות אחת.

תפיסה זו ממחישה באופן אלגורי את ה- Psychomachia, הקונפליקט הראשוני השוכן בכל נפש בין המידות הטובות והרעות (vice and virtue) ומתכתבת גם עם התאוריה היוניאנית על האדם השלם. הנפש, על פי יוג, מכילה בתוכה אלמנטים קוטביים המתקיימים בו זמנית וללא הפרד; הנשי והזכרי, הטוב והרע, החזק והחלש ועוד. העצמי הוא קו האמצע, הציר בין המודע ללא מודע, והוא נוצר ללא הרף, כמו גוף המחיה את תאיו. הוא שיווי המשקל של האישיות הפועל כארכיטיפ של סדר, כיוון ומשמעות, מעין השגחה אישית, בת קול ומורה דרך.

חלל הגלריה, שעבר שינוי במבנהו הפנימי, הופך למרחב אינטימי, טעון ודחוס, מעין תת-מודע קולקטיבי בתוכו רוחשים יצרים ודחפים בלתי נשלטים שמבקשים להתפרץ ולהתלכד לחוויה קתרטית של איחוד האני.

הצבתן של העבודות בחלל פורעת את הרצף הלינארי של הטקסט. המחזור הציורי נפתח בשיא העלילה, ספק לפני ספק אחרי הרצח ומסתיים בסצנת אפואיאוזה בה קין והבל נישאים לשמים בכדי להתמזג ל'אחד השלם'. האטריבוטים שקליגר מעניקה לדמויות מדגישים את הניגודיות ביניהן: הבל חועה הצאן נושא על כתפיו שה קטן, כפי שמוצג באיקונוגרפיה הנוצרית, שרואה בו פרה-פיגורציה לישו

(קין לעומתו מסמל את הבגידה בישו, ומתפרש לעיתים כדמות אלגורית של היהודי הנודד או של יהודה איש קריות). קין עובד האדמה נושא על כתפו השמאלית בז, ומעלה על הדעת את 'נמרוד' של דנציגר (המסמל את השורשיות הכנענית, אך גם את הגיבור המקראי שקרא תיגר על האל). הבז שקליגר מעניקה לקין ממלא תפקיד כפול – הוא האות שנועד לסמן את קין ולשמור עליו, והוא גם (בהיותו עוף טורף) צייד. הליכתו הנצחית עם קין מייצגת, שוב, התלכדות של ניגודים.

דמויותיה של קליגר בעלות סימני מין מטושטשים – אולי הכלאה בין גבריות לנשיות – מעין יצורים הנעים בין האנושי לטרנס הומניסטי – ארכיטיפיים ומיתיים, בעלי תפקיד סימבולי-דידקטי, ספק ארכאיים ספק עתידניים, המצויים בשום ובכל מקום, מחוץ לזמן.

הקוטביות נוכחת גם ברישומים: חלקם בהירים, רשומים בקו עמלני בקפדנות ובדקדקנות בעט כדורי כאילו היו סקיצות או ציורים שדהו עם הזמן; חלק כהים ואפלים נעשו בטכניקה של צביעה ידנית עם רולר ומכחול ובהטבעה דמוית הדפס. כשהם תלויים כך בחלל הגלריה, חשופים ללא מסגור וצמודים לקירות נראים הרישומים בבת אחת כממשיכים וחורגים מז'אנר ציורי הקיר הנמצאים בקפלות, אחוזות קבר, כנסיות ועוד.

כך, שכבה על שכבה, קליגר פורשת ומהדקת את רעיון אחדות הדיכוטומיות, מחברת רע עם טוב, נשי עם זכרי, שחור עם לבן, ציידים עם לקטים, ארצי ושמימי – ומעניקה לקין את המנעד כולו.